

Ересек топқа арналған қыркүйек айының таңғы жаттығу картотекасы

1-күн

«**Күнге созыламыз**» – аяқ иық деңгейінде, қолды жоғары көтеріп, аяқ ұшына тұрып созылу, бастапқы қалыпқа келу. **5–6 рет.**

«**Құстар қанат қағады**» – қолды екі жаққа созып, жоғары-төмен баяу қозғалту. **6 рет.**

«**Тізені көтер**» – қол белде, тізені кезекпен жоғары көтеріп жүру. **6–8 рет.**

«**Көңілді секіру**» – екі аяқпен орнында жеңіл секіру. **8–10 рет.**

Соңында зал немесе топ бөлмесі бойымен баяу жүру, тынысты қалпына келтіру.

2-күн

«**Жаңбыр тамшыларын ұстаймыз**» – қолды алға және жоғары созып, кезекпен қол жеткізу қимылын жасау. **6 рет.**

«**Ағаштар тербеледі**» – қол белде немесе жоғарыда, денені оңға және солға кезекпен еңкейту. **5–6 рет.**

«**Биік болып жүреміз**» – аяқ ұшымен қолды жоғары көтеріп жүру. **20–25 секунд.**

«**Оңға–солға қараймыз**» – қол белде, денені оңға және солға бұру. **6 рет.**

Соңында қалыпты жүріске ауысып, терең дем алу және дем шығару.

3-күн

«**Гүл ашылды**» – бастапқыда қол кеуде алдында, қолды екі жаққа кең жайып, қайта жинау. **6 рет.**

«**Құстар ұшты**» – қолды қанат сияқты жайып, жеңіл қадаммен қозғалу. **20 секунд.**

«**Отырып-тұрамыз**» – қол алда, тізені бүгіп жартылай отырып, қайта тұру. **5–6 рет.**

«**Жерге қол тигіз**» – тізені қатты бүкпей алға еңкейіп, саусақ ұшын еденге жеткізуге талпыну. **5 рет.**

Соңында қолды жоғары көтеріп дем алып, төмен түсіріп дем шығару.

4-күн

«**Биікке созыл**» – қолды жоғары көтеріп, аяқ ұшына тұрып, терең тыныс алу. **5 рет.**

«**Иықтар жаттығады**» – қол иықта, иықты алға және артқа айналдыру. **4–5 реттен.**

«**Жеңіл жүгіру**» – орнында немесе шеңбер бойымен баяу қарқында жүгіру. **20–25 секунд.**

«**Қолды сермеп секіру**» – екі аяқпен жеңіл секіре отырып, қолды еркін сермеу. **8 рет.**

Соңында бір қатармен баяу жүру.

5-күн

«**Аю жүрісі**» – аяқтарды сәл алшақ қойып, денені алға еңкейтіп, ауыр қадаммен жүру. **20 секунд.**

«Қояндар секіреді» – екі аяқпен алға қарай қысқа секірулер орындау. **6–8 рет.**

«Тырна» – қолды екі жаққа жайып, бір аяқта бірнеше секунд тепе-теңдік сақтау. Әр аяқпен **2–3 рет.**

«Желкен» – аяқ алшақ, қол екі жақта, денені алға еңкейтіп қайта түзу тұру. **5–6 рет.**

Соңында еркін жүріп, тынысты қалыпқа келтіру.

6-күн

«Күн шықты» – отырып немесе тік тұрып, қолды жоғары көтеріп созылу. **6 рет.**

«Жаңбыр тамшылары» – саусақ ұштарымен ауада майда қимылдар орындап, қолды жоғарыдан төмен түсіру. **6 рет.**

«Көбелектер» – қолды екі жаққа жайып, жеңіл қадаммен қозғалу. **20–25 секунд.**

«Шалқанды тартамыз» – қолды алға созып, шынтақты бүгіп кеудеге қарай тарту. **6 рет.**

Соңында тыныс алу жаттығуын орындау.

7-күн

«Басымызды бұрамыз» – басты оңға, солға баяу бұру және төмен-жоғары қарау. **4 реттен.**

«Қолды сермейміз» – қолдарды алға, артқа кезекпен сермеу. **6 рет.**

«Жылан» – етпеттеп немесе кілем үстінде денені созып жатып, қолды алға созу, кейін бастапқы қалыпқа келу. **4–5 рет.**

«Жолбарыс» – төрттағандап белгіленген қысқа аралықта еңбектеу. **2–3 айналым.**

Соңында тік тұрып, қолды жоғары көтеріп тыныс алу.

8-күн

«Иықтарды айналдырамыз» – қол иықта, шынтақпен шеңбер жасау. **5 рет алға, 5 рет артқа.**

«Отырып-тұру» – қол алда, жартылай отырып қайта тұру. **6 рет.**

«Белімізді бұрамыз» – қол белде, денені оңға және солға бұру. **6 рет.**

«Секірейік» – екі аяқпен орнында жеңіл секіру. **8–10 рет.**

Соңында аяқ ұшымен және өкшемен кезектесіп жүру.

9-күн

«Көңілді қадам» – алақан соғып, тізені сәл жоғары көтеріп жүру. **20 секунд.**

«Құмырсқа» – денені сәл еңкейтіп, ұсақ қадаммен жүру. **15–20 секунд.**

«Балықтар жүзеді» – қолды кезекпен алға созып, жүзу қимылдарын орындау. **6 рет.**

«Жел соқты» – қол екі жақта, денені оңға және солға баяу тербету. **6 рет.**

Соңында баяу жүру және тыныс алу.

10-күн

«Құстар ұшты» – қолды екі жаққа жайып, шеңбер бойымен жеңіл жүгіру. **20 секунд.**

«Биік ағаш» – қолды жоғары көтеріп, аяқ ұшына тұрып созылу. **5–6 рет.**

«Жаңбырдан қашамыз» – белгі бойынша қысқа уақыт жеңіл жүгіру, кейін баяу жүру. **2–3 рет.**

«Кемпірқосақ» – қолды жоғары көтеріп, денені оңға және солға еңкейту. **5 реттен.**

Соңында тынысты қалпына келтіру.

11-күн

«Күнге қараймыз» – қол белде, басты жоғары көтеріп, қайта тура қарау. **5 рет.**

«Бұлттар жүзіп келеді» – қолды екі жаққа жайып, иық буынында баяу айналдыру. **6 рет.**

«Жаңбыр жауды» – алақанды шапалақтап, тізені кезекпен көтеру. **20 секунд.**

«Тамшылар секіреді» – екі аяқпен орнында жеңіл секіру. **8 рет.**

Соңында қолды жоғары көтеріп дем алып, төмен түсіріп дем шығару.

12-күн

«Қораз» – кеудені тік ұстап, тізені кезекпен жоғары көтеріп жүру, қолды еркін сермеу. **20 секунд.**

«Қояндар» – екі аяқпен алға қарай жеңіл секіру. **6–8 рет.**

«Тырна» – қолды екі жаққа жайып, бір аяқта тепе-теңдік сақтау. Әр аяқта **3–4 секунд.**

«Көбелек» – қолды қанат сияқты қозғап, аяқ ұшымен жеңіл жүру. **20 секунд.**

Соңында қалыпты жүріс.

13-күн

«Қолдар жоғары – төмен» – қолды жоғары көтеріп, төмен түсіру. **6 рет.**

«Жер қопсытамыз» – қол алда, жартылай отырып-тұру. **6 рет.**

«Күн мен ай» – қол белде, денені оңға және солға бұру. **5–6 рет.**

«Алға секіру» – екі аяқпен бір орында немесе аздап алға секіру. **6–8 рет.**

Соңында шеңбер бойымен баяу жүру.

14-күн

«Жел соқты» – қолды жанға жайып, денені оңға-солға тербету. **6 рет.**

«Аюлар келеді» – ауыр қадаммен, денені сәл алға еңкейтіп жүру. **20 секунд.**

«Құмырсқалар» – жартылай еңкейіп, қысқа қадамдармен жүру. **15 секунд.**

«Шалқанды тартамыз» – қолды алға созып, кеудеге қарай тарту, денені сәл артқа шалқайту. **6 рет.**

Соңында қолды жоғары көтеріп созылу.

15-күн

«**Күн шықты**» – қолды жанынан жоғары көтеріп, аяқ ұшына тұрып созылу. **6 рет.**

«**Бұлттар қозғалды**» – қол иықта, шынтақты алға және артқа айналдыру. **5 реттен.**

«**Құстар ұшты**» – қолды жайып, жеңіл жүріс пен жүгіруді алмастыру. **20–25 секунд.**

«**Балапандар**» – қолды қанат сияқты қозғап, жартылай отырып-тұру. **5–6 рет.**

Соңында баяу жүру.

16-күн

«**Гүл ашылды**» – төмен отырған қалыптан біртіндеп тұрып, қолды екі жаққа және жоғары ашу. **5 рет.**

«**Жапырақтар сыбырлайды**» – қолды жоғары көтеріп, білезік пен саусақтарды жеңіл тербету. **6 рет.**

«**Жаңбыр тамшылары**» – аяқ ұшымен жеңіл қадам жасап, саусақтармен майда қимыл орындау. **20 секунд.**

«**Кемпірқосақ**» – қол жоғарыда, денені оңға және солға еңкейту. **5 реттен.** Соңында терең тыныс алу.

17-күн

«**Жылан созылады**» – кілем үстінде етпеттеп жатып, қолды алға созу, кейін босату. **5 рет.**

«**Қораз**» – кеудені тік ұстап, иықты артқа жіберіп, қолды сермеу. **6 рет.**

«**Құстар ұшты**» – қолды екі жаққа жайып, шеңбер бойымен жеңіл қозғалу. **20 секунд.**

«**Қояндар секіреді**» – екі аяқпен алға қарай қысқа секірулер орындау. **6–8 рет.**

Соңында жай жүріс.

18-күн

«**Күнге қараймыз**» – денені тік ұстап, қолды жоғары созу, төмен түсіру. **5–6 рет.**

«**Желкен**» – қол екі жақта, денені алға еңкейтіп, қайта тұру. **6 рет.**

«**Балықтар**» – қолды кезекпен алға сермеп, жүзу қимылдарын жасау. **6 рет.**

«**Аю жүрісі**» – ауыр қадаммен шеңбер бойымен жүру. **20 секунд.**

Соңында тынысты қалпына келтіру.

19-күн

«**Күн шықты**» – қолды жоғары көтеріп, аяқ ұшына тұрып созылу. **6 рет.**

«**Жаңбыр жауды**» – қолды жоғарыдан төмен түсіріп, саусақпен «тамшы» қимылын жасау. **6 рет.**

«**Көбелек ұшты**» – қолды жайып, аяқ ұшымен еркін қозғалу. **20 секунд.**

«**Тырна**» – бір аяқта тұрып тепе-теңдік сақтау, аяқтарды кезектестіру. **2–3**

реттен.

Соңында жай жүріп, қолды жоғары-төмен қозғалтып тыныс алу.

20-күн

«**Шапалақ жоғарыда**» – қолды жоғары көтеріп, бастың үстінде алақанды шапалақтау, қайта төмен түсіру. **6 рет.**

«**Алға еңкей**» – аяқ иық көлемінде, қол белде, алға еңкейіп қайта тұру. **6 рет.**

«**Көңілді секіру**» – екі аяқпен орнында жеңіл секіру. **8–10 рет.**

«**Құстар қонады**» – қолды қанат сияқты жайып қозғалып, белгі бойынша отырып немесе белгіленген орынға тоқтау.

Соңында баяу жүру және терең тыныс алу.

21-күн

«**Қолды жанға соз**» – қолды екі жаққа созып, бастапқы қалыпқа түсіру. **6 рет.**

«**Оңға–солға бұрыл**» – қол белде, денені кезекпен екі жаққа бұру. **6 рет.**

«**Жеңіл жүгіру**» – орнында немесе шеңбер бойымен бірқалыпты жүгіру. **20–25 секунд.**

«**Құстар мен мысық**» – балалар құс болып алаңда қозғалады, белгі бойынша қауіпсіз орынға жиналады.

Соңында аяқ ұшымен баяу жүру.

22-күн

«**Қол жоғары – қол төмен**» – қолды жоғары көтеріп, баяу төмен түсіру. **6 рет.**

«**Басымызды бұрамыз**» – басты оңға, солға және сәл төмен бұру. Әр бағытқа **4 рет.**

«**Отырып-тұрамыз**» – қол алда, жартылай отырып қайта тұру. **6 рет.**

«**Жел мен ағаш**» – қол жоғарыда, денені оңға-солға баяу тербету.

Соңында қолды жоғары көтеріп тыныс алу, төмен түсіріп дем шығару.

23-күн

«**Иықтарды айналдыр**» – қол белде немесе иықта, иықты алға және артқа айналдыру. **4–5 реттен.**

«**Қолдар айналады**» – қолды екі жаққа созып, кіші шеңберлер жасау. **5–6 рет.**

«**Қояндар секіреді**» – екі аяқпен орнында немесе аздап алға секіру. **6–8 рет.**

«**Күн мен түн**» – «Күн» дегенде балалар қозғалады, «Түн» дегенде тоқтап, тыныш қалыпта қалады.

Соңында баяу жүріп тынысты реттеу.

24-күн

«**Терең тыныс аламыз**» – қолды жанынан жоғары көтеріп дем алу, төмен түсіріп дем шығару. **4 рет.**

«**Еденге қол жеткіз**» – аяқ алшақ, алға еңкейіп саусақпен еденге жетуге талпыну, қайта тұру. **5–6 рет.**

«Жеңіл жүгіру» – шеңбер бойымен немесе орнында бірқалыпты жүгіру. **20–25 секунд.**

«Құстар ұшты» – қолды қанат сияқты жайып жүру, жеңіл жүгіру және тәрбиешінің белгісі бойынша тоқтау.

Соңында бір қатармен баяу жүріп, тынысты қалыпқа келтіру.

Ересек топқа арналған қыркүйек айының серуен жоспары

Жас тобы: 4 жас

1-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйек айындағы ауа райын және алаңдағы ағаштарды бақылау. Күннің жылы немесе салқын екенін сезіну, аспанның ашық не бұлтты екенін анықтау. Ағаш жапырақтарының пішінін, көлемін, түсін салыстыру. Жасыл, сарғыш және сары жапырақтарды тауып, күз басталғанда жапырақтардың түсі біртіндеп өзгеретінін байқау. «Бүгін күн қандай?», «Аспанда бұлт бар ма?», «Жапырақтардың түсі қандай?» деген сұрақтар арқылы балаларды бақылағанын айтуға ынталандыру.

Қимылды ойын: «Ақ серек, көк серек» жеңілдетілген нұсқасы. Балалар екі топқа бөлініп, тәрбиешінің белгісі бойынша белгіленген сызыққа дейін жүгіріп барады. Бір-бірін тартпай, итермей ойнау, жүгіру кезінде арақашықтықты сақтау ережелері бекітіледі.

Балалардың дербес әрекеті: Допты жұппен бір-біріне лақтыру және қағып алу. Допты төменнен және кеуде тұсынан лақтыруға жаттығу. Допты неше рет түсірмей қағып алғанын санап көру.

Еңбекке баулу: Жерге түскен жапырақтарды көлемі немесе түсі бойынша сұрыптап жинау. Жиналған жапырақтарды белгіленген орынға апару, еңбек құралдарын ретімен қолдану.

2-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйек аспанындағы бұлттарды бақылау. Аспанның түсін, бұлттардың көлемін, пішінін және қозғалысын сипаттау. Ақ, сұр, қою түсті бұлттарды салыстыру. Жел соққанда бұлттардың қозғалып бара жатқанын байқау. Қою бұлттардың жаңбыр әкелуі мүмкін екенін қарапайым түрде түсіндіру. «Бұлттар қозғалып тұр ма?», «Қай жаққа қарай жылжып барады?» деген сұрақтар қою.

Қимылды ойын: «Көкпар» жеңілдетілген нұсқасы. Балалар белгіленген жердегі допты алып, межеге жеткізуге тырысады. Ойын шағын топпен ұйымдастырылып, бір-бірін итермеу және белгіленген бағытпен қозғалу ережелері сақталады.

Балалардың дербес әрекеті: Секіртпемен жеке секіруге талпыну, секіру санын санау. Секіртпені айналдыруға қиналған балаларға жерге қойылған секіртпенің үстінен қос аяқпен секіру немесе аттап өту ұсынылады.

Еңбекке баулу: Желден алаңға түскен жапырақтар мен қауіпсіз ұсақ табиғи қалдықтарды жинау. Оларды белгіленген орынға апарып, серуен алаңын таза ұстауға қатысу.

3-күн

Бақылау, зерттеу: Жаңбырдан кейінгі құрғақ және дымқыл құмды зерттеу. Құмды қолмен ұстап, қасиеттерін салыстыру. Құрғақ құмның сусып төгілетінін, дымқыл құмның пішін сақтайтынын тәжірибе арқылы байқау. «Қай құм құрғақ?», «Қай құмнан пішін жасау оңай?», «Құм неліктен дымқыл болды?» деген сұрақтар қою.

Қимылды ойын: «Арқан тартыс» жеңілдетілген нұсқасы. Балалар шағын топтарға бөлініп, жұмсақ әрі қауіпсіз арқанды белгі бойынша өз жағына қарай тартады. Қимыл кезінде тепе-теңдікті сақтауға және бір-бірін итермеуге назар аударылады.

Балалардың дербес әрекеті: Дымқыл құмнан көпір, жол, үйшік, мұнара жасау. Құрғақ және дымқыл құмнан жасалған пішіндерді салыстыру. Балалардың жеке құрылыстарын бір ортақ құрылысқа біріктіру.

Еңбекке баулу: Ойын соңында құмсалғыштың бетін тегістеу. Күрекше, шелек пен қалыптарды құмнан тазартып, орнына қою.

4-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі желді ауа райын бақылау. Ағаш бұтақтары мен жапырақтарының қозғалысына қарап желдің бар-жоғын анықтау. Желді бетпен және қолмен сезініп көру. Әлсіз жел кезінде жапырақтардың баяу, жел күшейгенде жылдамырақ қозғалатынын байқау. «Желдің соғып тұрғанын неден байқадық?» деген сұрақ арқылы қарапайым қорытынды жасауға жетелеу.

Қимылды ойын: «Жел мен жапырақтар». Балалар «жапырақтар» болып алаңда қозғалады. «Жел баяу соқты» дегенде баяу жүреді, «жел күшейді» дегенде жеңіл жүгіреді, «жел тоқтады» деген белгіде тоқтайды.

Балалардың дербес әрекеті: Құрсаумен әртүрлі әрекеттер жасау: домалату, айналдыру, құрсаудың ішінен өту, белгіленген жерге дейін жеткізу. Жеңіл таспа немесе жалаушаның желмен қозғалуын бақылап ойнау.

Еңбекке баулу: Жел ұшырып әкелген жапырақтарды жинау. Қолданылған ойын құралдарын реттеп, белгіленген орындарына орналастыру.

5-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі гүлзарды бақылау. Гүлдердің түсін, көлемін, иісін салыстыру. Гүлдің сабағы, жапырағы, күлтесі бар екенін еске түсіру. Кейбір гүлдердің әлі гүлдеп тұрғанын, ал кейбірінің сола бастағанын байқау. Салқын ауа райының өсімдіктерге біртіндеп әсер ететінін қарапайым түрде түсіндіру.

Қимылды ойын: «Теңге ілу» жеңілдетілген нұсқасы. Балалар белгіленген бағытпен жүріп немесе жеңіл жүгіріп, жерге қойылған ірі қауіпсіз

заттарды еңкейіп алып, себетке жеткізеді. Қозғалыс кезінде бір-бірімен соқтығыспауға үйрету.

Балалардың дербес әрекеті: Қуыршақтармен «Дүкен», «Қонақ күту», «Отбасы» сияқты рөлдік ойындар ойнау. Балалардың рөлдерді өзара бөлісуіне және қарапайым диалог құруына мүмкіндік беру.

Еңбекке баулу: Гүлзар маңындағы түскен жапырақтарды жинау. Қажет болған жағдайда тәрбиешінің көмегімен гүлдерге аз мөлшерде су құю.

6-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі құстарды бақылап, олардың дауысын тыңдау. Құстардың ұшуын, жерде жүруін, жем іздеуін байқау. Күн салқындай бастағанда құстардың тіршілігінде де өзгерістер болатынын айту. Таныс құстарды атауға талпындыру. Құстарға жақындамай, сырттай бақылау керектігін түсіндіру.

Қимылды ойын: «Асық ату» жеңілдетілген нұсқасы. Ірі қауіпсіз асық үлгілерін немесе арнайы ойын құралдарын белгіленген нысанаға қарай домалату. Балалардың кезекпен әрекет етуіне жағдай жасау.

Балалардың дербес әрекеті: Кеглилерді доппен дәлдеп құлату.

Қашықтықты біртіндеп өзгертіп, неше кегли құлағанын бірге санау.

Еңбекке баулу: Құстарға арналған арнайы жерге аз мөлшерде жем салу. Жем шашқан орынды таза ұстау.

7-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйек күніндегі көліктерді қауіпсіз жерден бақылау. Ауа райы ашық немесе бұлтты екенін анықтап, жолдың құрғақ не дымқыл болуына назар аудару. Көліктерді түсі мен көлеміне қарай салыстыру. Белгілі бір уақыт ішінде өткен бірнеше көлікті санау.

Қимылды ойын: «Жалаушаны әкел». Алаңның әр жеріне түрлі түсті жалаушалар қойылады. Тәрбиеші атаған түстегі жалаушаны тауып, белгіленген жерге жеткізу. Балаларды түсті дұрыс ажыратып, белгі бойынша әрекет етуге жаттықтыру.

Балалардың дербес әрекеті: Жалаушалардан шеңбер, үшбұрыш, ұзын және қысқа жол сияқты қарапайым пішіндер құрастыру. Жалаушалармен жүру, жүгіру және қолды жоғары-төмен көтеру қимылдарын орындау.

Еңбекке баулу: Серуен соңында жалаушаларды және ойын құралдарын жинап, өз орындарына орналастыру.

8-күн

Бақылау, зерттеу: Желдің бағытын ағаш жапырақтарының қозғалысына, жалауша немесе жеңіл таспаның тербелуіне қарап анықтау. Желдің қатты немесе баяу соғуын салыстыру. Алақанды алға созып, желді сезініп көру. Жел күшейген кезде ағаш жапырақтарының көбірек қозғалатынын байқату.

Қимылды ойын: «Жел мен ағаш». Балалар ағаш болып тұрады. «Жел баяу соқты» дегенде денесін ақырын тербетеді, «жел күшейді» дегенде көбірек тербеледі, «жел тоқтады» дегенде қимылсыз тұрады.

Балалардың дербес әрекеті: Асфальтқа бормен күн, бұлт, жаңбыр тамшысы, шеңбер, шаршы, үшбұрыш және әртүрлі сызықтар салу. Салған суреттері туралы әңгімелеу.

Еңбекке баулу: Борларды түстеріне қарай жинап, қорабына салу. Сурет салған орынды және пайдаланылған құралдарды ретке келтіру.

9-күн

Бақылау, зерттеу: Ағаш бұтақтары мен жапырақтарды бақылау. Ұзын және қысқа, жуан және жіңішке бұтақтарды салыстыру. Қыркүйек ортасына қарай кейбір жапырақтардың сарғайып, жерге түсе бастағанын байқау. Жасыл және сары жапырақтарды салыстырып, күзгі өзгерістер туралы әңгімелесу.

Қимылды ойын: «Алға – артқа». Тәрбиеші «алға», «артқа», «оңға», «солға», «тоқта» деген белгілер береді. Балалар команданы тыңдап, дұрыс орындауға тырысады.

Балалардың дербес әрекеті: Өткеншеkte кезекпен тербелу, өз кезегін күту және қауіпсіздік ережелерін сақтау. Ауа райы желді болса, ағаштардың қозғалысын өткеншектен бақылау.

Еңбекке баулу: Өткеншек маңындағы түскен жапырақтар мен қолданылған ойыншықтарды жинау.

10-күн

Бақылау, зерттеу: Жаңбырдан кейінгі алаңды бақылау. Жердің, тастардың және жолдың дымқыл болатынын байқау. Қауіпсіз әртүрлі пішінді және көлемді тастарды сырттай қарап, тегіс, бұдыр, үлкен, кіші екенін салыстыру. Құрғақ және суланған тастың түсіндегі айырмашылықты байқату. Шалшыққа аяқпен кірмеу және белгісіз заттарды ұстамау ережесін бекіту.

Қимылды ойын: «Дәл тигіз». Балалар допты немесе жұмсақ қапшықтарды белгіленген шеңберге, себетке немесе нысанаға лақтырады. Лақтыру қашықтығы балалардың мүмкіндігіне сәйкес белгіленеді.

Балалардың дербес әрекеті: Допты нысанаға әртүрлі арақашықтықтан лақтыру. Қанша рет дәл тигізгенін санау және өз нәтижесін салыстыру.

Еңбекке баулу: Тәрбиеші алдын ала анықтаған қауіпсіз тастарды жол шетіндегі белгіленген орынға жинау. Өткір немесе белгісіз заттарға қол тигізбеу.

11-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі шөптің өзгерісін бақылау. Жасыл және сарғая бастаған шөптерді салыстыру. Шөптің биіктігін көзбен салыстырып, ұзын және қысқа сабақтарды анықтау. Салқын күндердің көбеюіне байланысты өсімдіктерде күзгі өзгерістер байқалатынын түсіндіру.

Қимылды ойын: «Қара жорға». Балалар тәрбиешінің көрсетуімен қол, иық және аяқ қимылдарын қайталайды. Қимылдарды ырғақпен орындауға, өз орнын сақтауға жаттығады.

Балалардың дербес әрекеті: Құрсаумен би қимылдарын жасау, құрсауды айналдыру, домалату, ішіне кіріп-шығу.

Еңбекке баулу: Тәрбиеші көрсеткен құраған шөптер мен түскен жапырақтарды жинау. Өсіп тұрған шөп пен өсімдіктерді жұлмау керектігін бекіту.

12-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі күн мен бұлтты бақылау. Күн ашық кезде айналаның жарық болатынын, бұлт күнді жапқанда жарықтың азаятынын байқау. Ауа райының жылы немесе салқын екенін сезіну. Алаңдағы орындықтардың күн түскен және көлеңкеде тұрған бөліктерін сырттай салыстыру.

Қимылды ойын: «Кім белгіге тез жетеді?». Балалар шағын топпен белгіленген межеге дейін жүгіріп барып, қайта оралады. Жүгіру кезінде арақашықтық пен қауіпсіздік сақталады.

Балалардың дербес әрекеті: Велосипедпен немесе самокатпен белгіленген жол бойымен жүру, бұрылу және қарапайым кедергілерді айналып өту.

Еңбекке баулу: Орындықтардың айналасындағы түскен жапырақтарды жинау. Құрғақ ауа райында тәрбиешінің көмегімен орындықтарды сүртіп, айналасын реттеу.

13-күн

Бақылау, зерттеу: Ағаш қабығын және жаңбырдан кейінгі өзгерістерді бақылау. Құрғақ ағаш қабығы мен дымқыл қабықтың сыртқы түсін салыстыру. Қолмен сипап, тегіс, бұдыр, қатты екенін сипаттау. Бірнеше ағаштың қабығын сыртқы көрінісі бойынша салыстыру. Ағаштың қабығын жұлуға болмайтынын түсіндіру.

Қимылды ойын: «Мысық пен тышқандар». Бір бала немесе тәрбиеші мысық болады, қалғандары тышқан рөлін атқарады. Белгі бойынша тышқандар «індеріне» қайтады. Бір-бірін итермей қозғалу ережесі сақталады.

Балалардың дербес әрекеті: Құмнан лабиринт, жолдар мен бұрылыстар жасау. Кішкентай ойыншық көліктерді лабиринт бойымен жүргізу. Дымқыл құмның пішінді жақсы сақтайтынын байқау.

Еңбекке баулу: Алаңдағы түскен жапырақтар мен қауіпсіз қағаз қалдықтарын қолғап немесе арнайы құрал арқылы жинау.

14-күн

Бақылау, зерттеу: Күн ашық болған жағдайда өз көлеңкесін бақылау. Көлеңкенің пішіні мен ұзындығына назар аудару. Балалар қозғалғанда көлеңкенің де бірге қозғалатынын байқау. Бұлт күнді жапқан кезде көлеңкенің әлсізденуі немесе көрінбей қалуын бақылау. Күнге тік қарамау керектігін еске түсіру.

Қимылды ойын: «Көлеңкенді тап». Балалар алаңда жүріп өз көлеңкесін бақылайды. Тәрбиеші белгі бергенде қолын көтеру, отыру, бұрылу сияқты қимылдар жасап, көлеңкесінің өзгеруін байқайды.

Балалардың дербес әрекеті: Қуыршақтарға арналған үй құрастыру, ішіне үстел, орындық, төсек сияқты қарапайым жиһаздарды орналастыру.

Балалардың бірлесіп ойнауына жағдай жасау.

Еңбекке баулу: Қуыршақтардың киімдерін қағып, бүктеп, ойын құралдарын ретке келтіру.

15-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі жаңбырдан кейінгі құмның түсін, құрамын және құрылымын бақылау. Құрғақ және ылғалды құмды салыстыру. Құрғақ құмның ашығырақ, дымқыл құмның қоюырақ көрінуін байқау. Құм арасындағы ұсақ тастар мен табиғи бөлшектерді қарау. Құмды ауызға салмау және көзге шашпау ережесін бекіту.

Қимылды ойын: «Пойыз келеді». Балалар бірінің артынан бірі тізіліп қозғалады. Белгі бойынша баяу және жылдам жүріп, «станцияда» тоқтайды. Бір-бірінен қалып қоймай, арақашықтықты сақтауға үйрету.

Балалардың дербес әрекеті: Құмнан көпірі бар жол, туннель немесе көлік жүретін бағыттар жасау. Бірнеше баланың құрылысын өзара байланыстырып, ортақ ойын ұйымдастыру.

Еңбекке баулу: Ойын соңында құм жолдарын тегістеу. Күрекше, шелек пен қалыптарды құмнан тазартып, орнына жинау.

16-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектегі күннің аспандағы орналасуын және көлеңкенің бағытын бақылау. Ашық күні күн сәулесінің жылуын сезіну. Күн бұлттың артына жасырынғанда ауа салқындау сезілуі мүмкін екенін байқау. Таңертең және серуен уақытындағы көлеңкенің ұзындығын көзбен салыстыру. Күнге тік қарамау ережесін бекіту.

Қимылды ойын: «Кім жоғары лақтырады?». Балалар жеңіл доптарды жоғары лақтырып, қайта ұстап алуға талпынады. Ойын жарыс түрінде емес, әр баланың жеке әрекетін жетілдіру мақсатында ұйымдастырылады.

Балалардың дербес әрекеті: Допты жоғары, алға және белгіленген межеге қарай лақтыру. Доптың жақын немесе алыс түскенін салыстыру.

Еңбекке баулу: Ойыннан кейін барлық доптар мен қолданылған құралдарды жинау, бірге санап, арнайы орынға қою.

17-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйек күніндегі жәндіктерді сырттай бақылау. Күн жылы кезде шөп арасында кездесетін қауіпсіз жәндіктердің қозғалысына, түсіне және дене пішініне назар аудару. Салқын немесе желді күні жәндіктердің аз көрінуі мүмкін екенін байқау. Жәндіктерді ұстамау, баспау және зиян келтірмеу ережесін түсіндіру.

Қимылды ойын: «Бақалар». Балалар белгіленген сызықтан екінші сызыққа дейін бақа сияқты екі аяқпен секіреді. Қос аяқпен бір мезгілде итерілуге және тепе-теңдікті сақтауға жаттығады.

Балалардың дербес әрекеті: Ойын алаңының өздеріне ұнайтын қауіпсіз бөлігін таңдап, шағын топпен еркін ойын ұйымдастыру. Доп, құрсау, құм ойыншықтарын өз қалаулары бойынша пайдалану.

Еңбекке баулу: Гүлзар қоршауының маңындағы түскен жапырақтарды жинау. Өсімдіктерді таптамау және сындырмау ережесін сақтау.

18-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектің соңына қарай гүлдерде байқалатын өзгерістерді бақылау. Гүлдің сабағын, жапырағын, күлтесін атап, олардың түсі мен көлемін салыстыру. Балғын және сола бастаған гүлдерді сырттай салыстырып, ауа райының біртіндеп салқындауына байланысты өсімдіктерде өзгеріс болатынын түсіндіру.

Қимылды ойын: «Торғайлар дән тереді». Балалар торғай болып алаңда қозғалады. Белгі бойынша «дәндерді» жинайды, келесі белгіде қолдарын қанат тәрізді жайып қайтадан «ұшады».

Балалардың дербес әрекеті: Геометриялық пішіндерді түсі, көлемі және пішіні бойынша топтастыру. Пішіндерден күн, бұлт, үй, ағаш сияқты қарапайым бейнелер құрастыру.

Еңбекке баулу: Ауа райы құрғақ болған жағдайда тәрбиешінің басшылығымен гүлдерге қажетті мөлшерде су құю. Су құятын құралдарды орнына қою.

19-күн

Бақылау, зерттеу: Күзгі табиғаттағы негізгі түстерді іздеу. Ағаштардан, шөптен, гүлдерден және аспаннан кездесетін түстерді атау. Жасыл, сары, сарғыш, қоңыр түстерді салыстыру. Қыркүйек соңына қарай табиғатта сары және сарғыш түстердің көбейетінін байқау. Аспанның ашық немесе бұлтты екенін анықтау.

Қимылды ойын: «Арбаны жеткіз». Балалар шағын арбаларды белгіленген бағытпен жүргізіп, межеге жеткізеді. Жолдағы қарапайым кедергілерді айналып өтіп, бір-біріне кедергі жасамауға үйренеді.

Балалардың дербес әрекеті: Арбамен түскен жапырақтарды, қауіпсіз бұтақшалар мен табиғи материалдарды тасу. Жиналған заттарды түрі немесе түсіне қарай бөлу.

Еңбекке баулу: Жиналған жапырақтарды белгіленген орынға жеткізу. Арбалар мен пайдаланылған еңбек құралдарын өз орындарына қою.

20-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектің салқындай бастаған күніндегі ағаш діңін бақылау. Ағаш діңіндегі қынаны немесе мүкті сырттай қарау. Түсін, пішінін және қай бөлікте орналасқанын сипаттау. Жаңбырлы немесе дымқыл ауа райынан кейін олардың түсі айқынырақ көрінуі мүмкін екенін байқау. Қына мен мүкті жұлуға болмайтынын түсіндіру.

Қимылды ойын: «Қуып жет». Бір бала жүргізуші болады, қалғандары белгіленген аумақта қозғалады. Жүргізуші бір балаға қолымен жеңіл тигізгеннен кейін рөл ауысады. Ойын кезінде итеруге және киімнен ұстауға болмайды.

Балалардың дербес әрекеті: Ірі конструктормен көпқабатты үй, көпір, мұнара немесе көлік жолын құрастыру. Бірнеше баланың құрылысын біріктіріп, ортақ ойын ұйымдастыру.

Еңбекке баулу: Алаңдағы ойын құралдарын жинау. Қауіпсіз қағаз қалдықтары мен түскен жапырақтарды арнайы жәшікке немесе белгіленген орынға салу.

21-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйектің соңындағы ауа райын бақылау. Таңертеңгі ауа райының бұрынғыдан салқындау болуы мүмкін екенін байқау. Күзде күннің біртіндеп қысқара бастайтынын қарапайым түрде түсіндіру. Кешке күннің ертерек бататынын айту. «Қазір қай мезгіл?», «Күн жылы ма, салқын ба?», «Ағаштарда қандай өзгеріс бар?» деген сұрақтар арқылы ай бойы жүргізілген бақылауларды еске түсіру.

Қимылды ойын: «Құстар қайда қонды?». Балалар құс болып алаңда қозғалады. Белгі бойынша алдын ала белгіленген «ағаштарға», «ұяларға» немесе құрсауларға барып тұрады. Белгіні мұқият тыңдап, жылдам бағдарлауға жаттығады.

Балалардың дербес әрекеті: Құмнан қамал, көпір, көлік жолы, аула жасау. Құрылыстарын бір-бірімен жалғап, ортақ сюжет құру. Дымқыл және құрғақ құмның қасиеттері туралы бұрынғы бақылауларын ойында пайдалану.

Еңбекке баулу: Жерге түскен жапырақтарды шағын топпен жинап, бір жерге үйіп қою. Балаларға арналған тырма, күрекше мен шелекті ретімен және қауіпсіз пайдалану.

22-күн

Бақылау, зерттеу: Ағаштардағы жапырақтардың азаюын бақылау. Бұтақтардың біртіндеп көріне бастағанын, жерде түскен жапырақтардың көбейгенін байқау. Жасыл, сары және қоңыр жапырақтарды салыстыру. Желді күні жапырақтардың ағаштан үзіліп, ауада айналып жерге түсетінін бақылау. Ағаштардың күзгі өзгерістерін балаларға түсінікті тілмен әңгімелеу.

Қимылды ойын: «Қарлығаштар ұшты». Балалар құстар болып қолдарын қанат сияқты жайып қозғалады. Тәрбиешінің «ұшты», «қонды», «ұяға» белгілеріне сәйкес қимылдарын өзгертеді.

Балалардың дербес әрекеті: Ірі текшелерден үй, қоршау, көпір немесе жол жасау. Бір-бірінің құрылысына бөлшектер қосып, ортақ құрылыс ұйымдастыру.

Еңбекке баулу: Құмсалғыштағы күрекше, шелек және қалыптарды жинау, құмнан тазалап, арнайы қорапқа орналастыру. Құмсалғыш айналасындағы түскен жапырақтарды жинау.

23-күн

Бақылау, зерттеу: Қыркүйек соңындағы аспанды бақылау. Аспанның түсін, бұлттардың көлемін, пішінін және қозғалысын сипаттау. Аспанның ашық, ала бұлтты немесе бұлтты екенін ажыратуға талпыну. Желдің бұлттарды қозғалтатынын еске түсіру. Күннің аспандағы орнын қауіпсіз бақылап, күнге тік қарамау керектігін бекіту. Ай басындағы және қазіргі ауа райының айырмашылығы туралы қарапайым әңгімелесу.

Қимылды ойын: «Құстар ұшты». «Ұшты!» дегенде балалар қолдарын жайып жеңіл жүгіреді, «қонды!» дегенде тоқтап, төмен отырады. «Ұяға!» деген белгі бойынша белгіленген орындарына жиналады. Бір-бірімен соқтығыспауға назар аударылады.

Балалардың дербес әрекеті: Жеңіл доптарды жоғары лақтырып, екі қолмен қағып алуға жаттығу. Допты жұппен бір-біріне лақтырып, неше рет түсірмей қағып алғанын санау.

Еңбекке баулу: Алаңдағы түскен жапырақтар мен қауіпсіз қоқыс қалдықтарын ересектің бақылауымен арнайы құрал арқылы жинау. Шыны, өткір немесе белгісіз заттарды ұстамау ережесін бекіту.

24-күн

Бақылау, зерттеу: «Күзгі жапырақтар». Қыркүйек бойында жапырақтарда болған өзгерістерді қорытындылап бақылау. Жапырақтардың түсін, пішінін, көлемін және жиектерін салыстыру. Жасыл, сары, сарғыш, қоңыр жапырақтарды тауып, бір ағаштың бірнеше жапырағының ұқсастығын анықтау. Жел соққанда жапырақтардың қозғалуын және жерге түсуін бақылау. «Қыркүйектің басында жапырақтар қандай еді?», «Қазір қандай түстер көбейді?», «Неліктен жерде жапырақ көп?» деген қарапайым сұрақтар арқылы күз туралы түсініктерін бекіту.

Қимылды ойын: «Қояндар мен қасқыр». Балалар қоян болып белгіленген алаңда қос аяқпен секіріп қозғалады. «Қасқыр келді!» деген белгіде қауіпсіз «үйшіктеріне» қарай жүгіреді. Қасқыр рөліндегі бала ешкімді итермей, қолмен жеңіл тигізу арқылы ғана ұстайды.

Балалардың дербес әрекеті: Құмшелек, күрекше және қалыптармен әртүрлі құрылыстар жасау. Құмнан пішіндер, жолдар, қоршаулар құрастырып, бір-біріне көрсету. Табиғи материалдардан жапырақтар мен қауіпсіз бұтақшаларды пайдаланып, ойын мазмұнын толықтыру.

Еңбекке баулу: Түскен күзгі жапырақтарды балаларға арналған тырма, күрекше және шелектермен жинау. Жапырақтарды белгіленген орынға тасу. Жұмыс аяқталған соң еңбек құралдарын тазалап, өз орындарына жинау.

Ересек топқа арналған қыркүйек айының қимылды ойындары

Ересек топ

1-күн. «Құтқарушылар»

Мақсаты: Жылдамдықты, ептілікті және мақсатқа жету дағдысын дамыту.

Шарты: Алаңның бір шетіне бірнеше ойыншық қойылады. Балалар «құтқарушылар» болып, белгі бойынша жүгіріп барып, бір ойыншықтан алып, қауіпсіз аймаққа жеткізеді. Ойын бірнеше айналымнан тұрады, балалар бір-біріне кедергі жасамай қозғалады.

2-күн. «Кедергілер жолағы»

Мақсаты: Ептілікті, тепе-теңдікті, төзімділікті және негізгі қимыл дағдыларын жетілдіру.

Шарты: Балалар белгіленген бағытпен жүріп, аласа кедергіден аттайды, доғаның астынан еңбектейді, құрсаудан өтеді және белгіленген сызыққа дейін жүгіреді. Тапсырмалар балалардың жас ерекшелігіне сай қауіпсіз биіктікте ұйымдастырылады.

3-күн. «Қазынаны тап»

Мақсаты: Зейінді, кеңістікте бағдарлауды және топпен әрекет ету дағдысын дамыту.

Шарты: Алаңға бірнеше доп немесе жалауша «қазына» ретінде жасырылып қойылады. Балалар шағын топтарға бөлініп, тәрбиешінің белгісі бойынша қазынаны іздейді. Табылған заттарды өз тобының белгіленген себетіне жинайды.

4-күн. «Санға жет»

Мақсаты: Жүгіру жылдамдығын, зейінді және санды тану дағдысын жетілдіру.

Шарты: Алаңға 1-ден 5-ке дейінгі сандар орналастырылады. Тәрбиеші бір санды атайды, балалар сол санды тауып, оған қарай жүгіреді. Кейін санға сәйкес сонша рет қол шапалақтау немесе секіру тапсырмасы беріледі.

5-күн. «Жасыл жарық – қызыл жарық»

Мақсаты: Нұсқауды тыңдау, қозғалысты басқару және белгі бойынша тоқтау дағдыларын дамыту.

Шарты: «Жасыл жарық» белгісінде балалар алға жүреді немесе жеңіл жүгіреді. «Сары жарық» кезінде қозғалысын баяулатады, «Қызыл жарық» дегенде бірден тоқтайды. Белгілердің реті ауыстырылып отырады.

6-күн. «Арқан тартыс»

Мақсаты: Дене күшін, тепе-теңдікті және командалық әрекетті дамыту.

Шарты: Балалар екі шағын топқа бөлінеді. Белгі бойынша жұмсақ, қауіпсіз арқанды өз жағына қарай тартады. Балаларға арқанды қолынан босатып жібермеу және артқа құламайтындай арақашықтық сақтау ескертіледі.

7-күн. «Ұшқыштар»

Мақсаты: Қозғалыс үйлесімділігін, кеңістікте бағдарлауды және белгі бойынша әрекет етуді дамыту.

Шарты: Балалар қолдарын екі жаққа жайып «ұшақ» болып алаңда қозғалады. Белгіленген кедергілерді айналып өтіп, «әуежайға қону» белгісінде өз орындарына келеді. «Жоғары ұш», «төмен ұш», «бұрыл» сияқты қарапайым нұсқаулар беріледі.

8-күн. «Допты кім шапшаң жеткізеді?»

Мақсаты: Допты басқару, жылдамдық және қимыл үйлесімділігін дамыту.

Шарты: Балалар допты белгіленген сызыққа дейін аяқпен домалатып немесе қолмен алып жүреді. Межеге жеткен соң допты келесі балаға береді. Ойын эстафета түрінде шағын топпен жүргізіледі.

9-күн. «Ойыншықтарды жеткіз»

Мақсаты: Ептілікті, көз мөлшерін және бағыт бойынша қозғалу дағдысын дамыту.

Шарты: Алаңға бірнеше ойыншық қойылады. Балалар белгі бойынша бір ойыншықтан алып, оны белгіленген шеңберге немесе себетке жеткізеді. Жолда конустарды айналып өтуге болады.

10-күн. «Кім дәл тигізеді?»

Мақсаты: Нысанаға дәл лақтыру, қол қимылы мен көз мөлшерін жетілдіру.

Шарты: Балалар белгілі қашықтықтан жұмсақ допты шеңберге, қорапқа немесе қақпаға лақтырады. Әр балаға бірнеше мүмкіндік беріледі. Соңында қанша рет дәл тигізгенін санауға болады.

11-күн. «Көпірден өт»

Мақсаты: Тепе-теңдікті, зейінді және бір-бірімен келісіп әрекет етуді дамыту.

Шарты: Жерге ұзын сызық немесе жалпақ тақтайша «көпір» ретінде қойылады. Балалар кезекпен көпірден тепе-теңдігін сақтап өтеді. Кейін қолына жеңіл зат ұстап өту немесе жол соңындағы жалаушаны алып қайту ұсынылады.

12-күн. «Секіргіш жол»

Мақсаты: Секіру дағдысын, аяқ күшін және қимыл дәлдігін дамыту.

Шарты: Алаңға әртүрлі арақашықтықта шеңберлер немесе белгілер қойылады. Балалар екі аяқпен шеңберден шеңберге секіреді, кейін бір аяқпен қысқа қашықтыққа секіруге талпынады. Қимылдар ретімен орындалады.

13-күн. «Құрсауды жеткіз»

Мақсаты: Ептілікті, жылдамдықты және қозғалыс үйлесімділігін жетілдіру.

Шарты: Балалар құрсауды домалатып, белгіленген межеге дейін жеткізеді. Жолда кедергілерді айналып өтуге немесе белгіленген сызық бойымен жүргізуге болады. Межеге жеткен соң құрсауды келесі балаға береді.

14-күн. «Күзетші және қазына»

Мақсаты: Шапшаңдықты, кеңістікте бағдарлауды және ережені сақтауды дамыту.

Шарты: Алаң ортасына бірнеше «қазына» қойылады, бір бала күзетші болады. Қалған балалар белгі бойынша қазынаға жақындап, бір заттан алуға тырысады. Күзетші қолмен жеңіл тигізген бала бастапқы орнына қайтады. Ойын барысында итеруге және тартуға болмайды.

15-күн. «Секіріп өт»

Мақсаты: Секіру шеберлігін, тепе-теңдікті және қимыл дәлдігін дамыту.

Шарты: Жерге бірнеше сызық немесе аласа кедергілер қойылады.

Балалар екі аяқпен секіріп өтеді, кейін арақашықтық біртіндеп ұлғайтылады. Әр бала өз мүмкіндігіне сай орындайды.

16-күн. «Жүк тасушылар»

Мақсаты: Дене күшін, төзімділікті және командалық әрекетті дамыту.

Шарты: Балалар шағын топтарға бөлініп, жұмсақ қапшықтарды, доптарды немесе текшелерді бір жерден екінші жерге тасиды. Бір бала бір заттан алып, белгіленген орынға жеткізеді. Соңында барлық заттың дұрыс жеткізілгенін бірге тексереді.

17-күн. «Кім тез жинайды?»

Мақсаты: Шапшаңдықты, зейінді және заттарды топтастыру дағдысын дамыту.

Шарты: Алаңға түрлі түсті доптар, текшелер немесе жалаушалар шашылады. Әр топқа бір түс немесе бір түрдегі заттарды жинау тапсырмасы беріледі. Белгі бойынша балалар заттарды өз себетіне жинайды.

18-күн. «Тосқауылдан өт»

Мақсаты: Ептілікті, тепе-теңдікті және дене қимылдарын үйлестіруді жетілдіру.

Шарты: Балалар доғаның астынан еңбектейді, аласа кедергіден аттайды немесе секіреді, сызық бойымен тепе-теңдігін сақтап жүреді. Соңында белгіленген нүктеге жүгіріп барып, қайта оралады.

19-күн. «Шағын футбол»

Мақсаты: Допты аяқпен басқару, топпен ойнау және қимыл белсенділігін арттыру.

Шарты: Балалар екі шағын топқа бөлінеді. Допты аяқпен бір-біріне беріп, қарсы қақпаға бағыттауға тырысады. Ойын қысқа уақыт өткізіліп, допты қолмен ұстауға және бір-бірін итеруге болмайды.

20-күн. «Күзгі жапырақтарды жина»

Мақсаты: Жылдамдықты, зейінді және түстерді ажырату дағдысын дамыту.

Шарты: Алаңға сары, қызыл, қоңыр түсті қағаз жапырақтар шашылады. Тәрбиеші бір түсті атайды, балалар сол түстегі жапырақтарды тауып, белгіленген себетке жинайды. Кейін басқа түске ауысады.

21-күн. «Құстар жылы жаққа ұшады»

Мақсаты: Жүру мен жүгіруді үйлестіру, кеңістікте бағдарлау және топпен қозғалу дағдысын дамыту.

Шарты: Балалар құстар болып қолдарын екі жаққа жайып алаңда қозғалады. Тәрбиеші көрсеткен бағыт бойынша «жылы жаққа» ұшады, жолдағы кедергілерді айналып өтеді. «Қон!» деген белгіде белгіленген орынға тоқтайды.

22-күн. «Жел мен жапырақтар»

Мақсаты: Белгі бойынша қимылды өзгерту, қозғалыс ырғағын және зейінді дамыту.

Шарты: Балалар күзгі жапырақтар болып алаңда еркін қозғалады. «Жел баяу соқты» дегенде жай жүреді, «жел күшейді» дегенде жеңіл жүгіреді, «жел тоқтады» дегенде қимылсыз қалады.

23-күн. «Жаңбырдан қаш»

Мақсаты: Жылдам әрекет ету, кеңістікте бағдарлау және белгі бойынша қозғалу дағдысын жетілдіру.

Шарты: Балалар алаңда еркін жүреді немесе ойнайды. «Жаңбыр басталды!» дегенде белгіленген «үйшіктерге» немесе құрсауларға қарай жүгіреді. «Күн шықты!» дегенде қайта алаңға шығып қозғалысын жалғастырады.

24-күн. «Күзгі эстафета»

Мақсаты: Жүгіру, секіру, затты алып жүру дағдыларын бірізді орындауға және топпен әрекет етуге үйрету.

Шарты: Балалар шағын топтарға бөлінеді. Белгі бойынша белгіленген жерге дейін жүгіріп, құрсаудан секіріп өтеді, бір «күзгі жапырақты» алып, себетке салып, бастапқы орнына қайтады. Келесі бала ойынды жалғастырады. Қимылдардың дұрыс әрі қауіпсіз орындалуына көңіл бөлінеді.

Ересек топқа арналған қыркүйек айының ата-аналарға кеңестері

1-күн

Таңертең: Баламен қоштасуды қысқа, жылы және сенімді түрде жасаңыз. Ұзақ қоштасу немесе қайта-қайта оралу баланың мазасыздануын күшейтуі мүмкін. «Күнің сәтті өтсін, кешке кездесеміз» деп нақты әрі жағымды сөз айтыңыз.

Кешке: Үйге қайтқанда баланың күнін асықпай сұраңыз. «Бүгін не ұнады?», «Қандай жақсы іс жасадың?» деген сұрақтар қойып, жетістігін міндетті түрде атап өтіңіз.

2-күн

Таңертең: Балабақшаға барар алдында өз көңіл күйіңізді сабырлы әрі жағымды ұстауға тырысыңыз. Ата-ананың сенімді қалпы балаға да әсер етеді. Баланы күлімдеп шығарып салып, жақсы күн тілеген пайдалы.

Кешке: «Саған бүгін ең ұнаған іс не болды?», «Кіммен бірге ойнадың?»

деп сөйлесуге уақыт бөліңіз. Баланың жауабын бөлмей тыңдап, ойын толық айтуына мүмкіндік беріңіз.

3-күн

Таңертең: Балаңызға сенім білдіріп, «Сенің қолыңнан келеді», «Бүгін достарыңмен жақсы ойнайсың» деген жылы сөздер айтыңыз. Баланың өзіне сенімді болып топқа кіруіне жағдай жасаңыз.

Кешке: Үйге келгенде баланы құшақтап, күн бойы сағынғаныңызды жылы жеткізіңіз. Егер көңіл күйі төмен болса, бірден сұрақтың астына алмай, алдымен демалуына мүмкіндік беріңіз.

4-күн

Таңертең: Қоштасу кезінде өзіңізді сабырлы және сенімді ұстаңыз. Бала қиналса да, «Сен мұнда қауіпсізсің, кешке міндетті түрде келемін» деп қысқа түрде қолдау көрсетіңіз.

Кешке: Баланың жасаған суретін, жапсырмасын немесе қолөнерін бірге тамашалаңыз. «Мұны қалай жасадың?», «Қай бөлігі саған ұнайды?» деп еңбегіне қызығушылық танытыңыз.

5-күн

Таңертең: Егер балабақша тәртібі рұқсат етсе, бейімделуге көмектесетін шағын әрі қауіпсіз сүйікті затын алып баруға болады. Бірақ балаға біртіндеп топтағы ойындарға қосылуды да үйреткен дұрыс.

Кешке: Күні бойы болған жағымды сәттерді бірге еске түсіріңіз. Баланың тек қиындықтарын емес, жақсы эмоцияларын да бөлісуіне мүмкіндік беріңіз.

6-күн

Таңертең: «Сені кешке міндетті түрде алып кетемін» деп балаға уақыттың тұрақтылығын сездіріңіз. Күн тәртібін қарапайым тілмен түсіндіру балаға сенімділік береді.

Кешке: Үйге келген соң баланың өздігінен киімін шешіп, жинауына уақыт беріңіз. Тек қажет кезде көмектесіп, дербестігін қолдаңыз.

7-күн

Таңертең: Балаға «Достарың сені күтіп тұр», «Бүгін бірге ойнайсыңдар» деп топқа жағымды көңіл күймен кіруге көмектесіңіз. Құрдастарымен амандасуды еске түсіріңіз.

Кешке: «Бүгін кіммен ойнадың?», «Досыңа көмектестің бе?» деген сұрақтар қойыңыз. Достық, бөлісу, кезек күту туралы қысқаша әңгімелесіңіз.

8-күн

Таңертең: Өзіңіз асығып тұрсаңыз да, баланы асықтырмай қоштасуға тырысыңыз. Қысқа құшақтау, жылы сөз және қол бұлғау сияқты бірізді әрекеттерді сақтау пайдалы.

Кешке: Баланың жақсы қылығын нақты атап мақтаңыз. «Бүгін ойыншықтарыңды жинағаның маған ұнады» сияқты нақты сөздер баланың дұрыс әрекетті түсінуіне көмектеседі.

9-күн

Таңертең: Күн сайын бірдей қысқа қоштасу рәсімін қалыптастырыңыз: құшақтау, маңдайынан сүю, қол бұлғау немесе арнайы сөз айту. Тұрақты рәсім балаға қауіпсіздік сезімін береді.

Кешке: «Ертең тағы келеміз, сені жаңа ойындар күтіп тұр» деп баланың келесі күнге жағымды көзқарасын қалыптастырыңыз.

10-күн

Таңертең: Баламен бірге қысқа амандасу әнін немесе көңілді сөз тіркесін қолдануға болады. Бұл балабақшаға келуді жағымды әдетке айналдыруға көмектеседі.

Кешке: Үйге қайтар жолда шағын өлең, санамақ немесе сөз ойынын ойнаңыз. Бұл баланың көңіл күйін көтеріп, сөйлеу белсенділігін қолдайды.

11-күн

Таңертең: «Бүгін сені қызықты ойындар мен достарың күтіп тұр» деп баланы жағымды әрекетке бағыттаңыз. Балабақша туралы қорқынышты немесе жағымсыз сөздерді қолданбаған дұрыс.

Кешке: «Бүгін қандай жаңа нәрсе үйрендің?» деп сөйлесуді бастаңыз. Егер бала бірден жауап бермесе, өзіңіз нақты мысал келтіріп, ойын жалғастыруына көмектесіңіз.

12-күн

Таңертең: Баланы тәрбиешіге сенімді түрде тапсырып, өзіңіз де жылы амандасыңыз. Ересектер арасындағы жағымды қарым-қатынас балаға қауіпсіз орта қалыптастырады.

Кешке: Күннің соңын тыныш әрі жағымды өткізуге тырысыңыз. Белсенді ойыннан кейін кітап оқу, әңгімелесу немесе бірге тыныш ойын ойнау пайдалы.

13-күн

Таңертең: Баланың көңіл күйін қысқаша сұрап, сезімін атауға көмектесіңіз: «Көңілдісің бе?», «Аздап қобалжып тұрсың ба?» Сезімін жоққа шығармай, жылы сөзбен қолдау көрсетіңіз.

Кешке: Кемінде 10–15 минут баламен бірге кітап оқуға немесе жай әңгімелесуге уақыт бөліңіз. Телефон мен теледидарды бір сәтке шетке қойған дұрыс.

14-күн

Таңертең: «Сенің қолыңнан келеді», «Бүгін өзің көп нәрсе жасай аласың» деп баланың дербестігін қолдаңыз. Жағымды сөзді іс-әрекетпен байланыстырып айтқан дұрыс.

Кешке: Баланың еңбегін бағалап, мақтау сөз айтыңыз. Материалдық сыйлықтан гөрі жылы сөз, құшақтау және бірге өткізілген уақыт тиімдірек.

15-күн

Таңертең: Бала топқа кірген кезде «Тәрбиешің мен достарың сені күтіп тұр» деп сенімділік беріңіз. Өздігінен амандасып, киімін реттеуге мүмкіндік беріңіз.

Кешке: «Бүгін өзің көп нәрсе жасапсың» деп нақты жетістігін атаңыз. Балаға «үлкенсің» дегеннен гөрі оның нақты әрекетін мақтаған дұрыс.

16-күн

Таңертең: Қоштасу кезінде сенімді болыңыз және шешіміңізді өзгертпеңіз. Бала сіздің көңіл күйіңізден жағдайдың қауіпсіз екенін сезінеді.

Кешке: Баланың ең кішкентай жетістігін де байқап, «Бүгін өзің киініпсің», «Досыңа көмектесіпсің» деп нақты атап өтіңіз.

17-күн

Таңертең: Қысқа құшақтасып қоштасу әдетін сақтаңыз. Бірдей қоштасу рәсімі баланың күн тәртібін жақсы түсінуіне көмектеседі.

Кешке: «Мен сені сағындым, сені көргеніме қуаныштымын» деп жылы сезіміңізді білдіріңіз. Сонымен бірге баланың өз сезімін айтуына мүмкіндік беріңіз.

18-күн

Таңертең: «Бүгін жаңа бір нәрсе үйреніп көресің» деп қызығушылығын оятыңыз. Нәтижеге емес, үйренуге және тырысуға мән беріңіз.

Кешке: Баладан үйренген бір жаңалығын айтып немесе көрсетіп беруін сұраңыз. Оны түзете бермей, алдымен тыңдап, соңынан жылы қолдау білдіріңіз.

19-күн

Таңертең: «Бүгін не істегің келеді?» деп баланың ойын сұраңыз. Таңдау жасауға мүмкіндік беру оның дербестігін және жауапкершілігін арттырады.

Кешке: Таңертең айтқан жоспарын есіне түсіріп, оның орындалғанын бірге талқылаңыз. «Не ұнады?», «Келесі жолы не істегің келеді?» деп сұрауға болады.

20-күн

Таңертең: Баланы құшақтап, «Күнің сәтті өтсін, бүгін жақсы күн болады» деп жылы тілек айтыңыз. Қоштасуды сенімді әрі қысқа ұстаңыз.

Кешке: Үйде бірге таныс ән айтып, қарапайым би қимылдарын орындаңыз. Бұл күн соңындағы шаршауды жеңілдетіп, ата-ана мен бала арасындағы эмоционалдық байланысты нығайтады.

21-күн

Таңертең: Баланың киімінің таза, ауа райына сай және қозғалысына ыңғайлы болуын қадағалаңыз. Киімін таңдауға баланың өзін де қатыстырыңыз.

Кешке: Баламен бірге ойыншықтарын реттеп, әр заттың өз орны бар екенін еске түсіріңіз. Тапсырманы бірге бастап, кейін өздігінен аяқтауына мүмкіндік беріңіз.

22-күн

Таңертең: Баланы балабақшаға асықтырмай, сабырлы түрде әкелуге тырысыңыз. Таңғы уақытта асығыстықты азайту үшін киім мен қажетті

заттарды кештен дайындап қойған пайдалы.

Кешке: «Бүгін серуенде не көрдің?», «Ауа райы қандай болды?» деп сұраңыз. Табиғаттағы өзгерістерді байқауына және өз ойын толық сөйлеммен жеткізуіне көмектесіңіз.

23-күн

Таңертең: Балаға жылы сөз айтып, күлімдеп қарсы алыңыз. «Сенің бүгінгі күнің жақсы өтетініне сенемін» деп жағымды көңіл күй қалыптастырыңыз.

Кешке: Суретті кітаптарды бірге қарап, кейіпкерлер, оқиғалар және суреттер туралы әңгімелесіңіз. «Бұл жерде не болып жатыр?», «Сеніңше, ары қарай не болады?» деген сұрақтар қоюға болады.

24-күн

Таңертең: «Сен батылсың, ұқыптысың, достарыңмен жақсы ойнай аласың» сияқты сенімділік беретін жылы сөздер айтыңыз. Баланы басқа балалармен салыстырмай, өзінің жақсы қасиеттеріне назар аударыңыз.

Кешке: Үйде бірге ертегі кейіпкерлерін дауысқа салып ойнаңыз. Рөлдерді бөлісіп, кейіпкерлердің сөзін, көңіл күйін бейнелеу арқылы баланың қиялын және сөйлеу белсенділігін қолдаңыз.